

Mier nie je samozrejmosť

Pri čítaní diela „*Akoby si kameň jedla*“ som bol viackrát zarazený drsnými realistickými spomienkami jednotlivých ľudí. Mali to šťastie, že prežili, aj keď väčšina nežije, iba prežíva. Mnoho z nich stále nenašlo všetkých členov rodiny a preto hľadajú medzi tzv. body bags s nádejou, že ich budú môcť pochovať a uctiť si ich. Práve označenie body bags ma šokovalo. To sú veľké vrecia, ktoré sú označené podľa toho, či sa v nich nachádza telo (B), časti tela (BP) alebo len oblečenie, prípadne predmety (A). Ľudia chodia, hľadajú, rozpoznávajú, pozerajú sa na tisíce takýchto vriec a predsa stále nemajú istotu, že nájdu. Medzitým plynú roky, identifikácia je pomalá, veľa miest masových hrobov je neodhalených. Pozostalí majú mizivú nádej, že ich manžel, matka, sestra, brat, dieťa nejakým zázrakom prežili. Zároveň pochybujú, lebo po toľkých rokoch od konca vojny by sa ozvali. Čakajú na ďalšiu pozvánku k prehliadke nových body bags. Tie sú označené skratkou miest, kde bol odhalený hrob s telami, číslom a písmenom. Z môjho pohľadu dehonestujúce, ako sa osud človeka, o ktorom sa v diele dozvedáme desivé detaily, zúži na jedno plastové vreco a pár znakov na tabuľke. V diele sa jedna matka prihovára k oblečeniu, ktoré patrilo s najväčšou pravdepodobnosťou jej synovi. Ona sa teší, že po porovnaní DNA bude môcť syna pochovať. Spomína sa hala s 3500 plastovými vrecami v Tuzle. Našiel som si na nete reálne fotografie z tej haly. Moje predstavy sa naplnili nad mieru. Rozhodol som sa, že spravím tabuľku s imitáciou vreca s telom. Inšpiroval som sa ozajstným údajom z knihy. Telo(B) sa našlo v Kevljani(KV) a má číslo 22. Na tabuľku som použil drevo, ktoré samo o sebe nebolo bez poškodení. Ryhy a preliačiny majú zdôrazniť zlo vojny. Najprv som vyryl označenie KV22B, pričom som nedbal na krásu ale prirodzenosť. To z jednoduchého dôvodu a totiž ani preživší ľudia sa nepretvarujú,. Keď ich vidíte, hneď vám je jasné, že prežili niečo hrozné. Zvolil som techniku vypaľovania, čím odkazujem aj na ruiny celých dedín, miest a vypálených území, ktoré sú opisované v knihe. Podobne ako vypálený dom sa asi cítia ľudia, ktorí prežili. Sú prázdni, zničení, vyprahnutí, nešťastní, zlomení. Po vojne trvá desaťročia, kým sa všetko dá do poriadku. Duša svedkov hrôzostrašných udalostí môže ostať vypálená navždy. Reportáž poukazuje slovami preživších na nezmyselnosť konkrétnej vojny a podľa mňa každej vojny.